

ТВЕРДОКРИЛІ КОМАХИ-ШКІДНИКИ КОНЮШИНИ ТА ЛЮЦЕРНИ В АГРОЦЕНОЗАХ ХУСТСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бляшинець В.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
бул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна

Із багаторічних бобових культур в Україні найбільше вирощують конюшину та люцерну. Вирощування багаторічних бобових трав має важливе агротехнічне значення. Вони поліпшують родючість ґрунту, захищають його від вітрової і водної ерозії, залишають у ґрунті сухі корені й поживні рештки. Багаторічні бобові трави є джерелом цінних білкових кормів, нагромаджувачами біологічного азоту. Серед головних причин зменшення продуктивності багаторічних бобових трав є шкодочинність комах та недостатня кількість запилювачів, оскільки ці культури є ентомогамними.

Специфіка Хустського району обумовлює специфічний видовий склад шкідників, їх економічні особливості та чисельність місцевих популяцій комах, що не завжди в літературі зустрічаються. А для того, щоб зробити найефективніші заходи регуляції чисельності комах-шкідників, треба знати їх біологічні та екологічні особливості в конкретних умовах. У залежності від різного характеру екологічних умов, різноманітна і ентомофауна бобових агроценозів, різноманітний і характер діяльності шкідників в окремих районах.

Конюшину та люцерну пошкоджує значна кількість комах з різних рядів, але найбільше зустрічається шкідливих комах із ряду твердокрилі (*Coleoptera*). Вони пошкоджують як вегетативні, так і генеративні органи бобових культур упродовж усього періоду вегетації. В результаті обстеження посівів багаторічних бобових трав в агроценозах Хустського району було виявлено 13 видів комах-шкідників із цього ряду, який представлений родинami *Elateridae*, *Chrysomelidae*, *Bruchidae*, *Curculionidae*. Визначено, що за кількістю видів (9) та шкодочинністю домінувала родина *Curculionidae*, особливо представники родів *Sitona* та *Apion*. В умовах району дослідження особливо небезпечними шкідниками багаторічних бобових культур були представники роду *Sitona*, домінували 3 види *Sitona crinitus* Hrbst., *Sitona longulus* Gyll. та *Sitona lineatus* L., частка яких складала 30,2%.

Система захисту передбачає правильне розміщення посівів бобових у сівозміні. Не рекомендується бобові висівати після бобових, кращими попередниками є зернові. Рекомендується дотримуватися просторової ізоляції посівів бобових одних від одних. Під час осіннього обробітку ґрунту слід здійснити одне-два лущення та зяблеву оранку. Під час висівання, треба пам'ятати, що найбільше пошкоджуються загушені посіви. Оптимальними є міжряддя завширшки 12-15 см. Систематично потрібно знищувати бур'яни на посівах. На посівах другого та наступних років життя, в ранньовесняний період підживлювати рослини мінеральними добривами та боронувати суцільні посіви, знищувати стернові рештки.

Основа захисту багаторічних бобових культур мають становити хімічні, агротехнічні та біологічні комплексні заходи.